

ОЩЕ ЕДНА СЪПКА КЪМ ЕВРОПЕЙСКАТА ЦИФРОВА БИБЛИОТЕКА

гл.ас. д-р Иванка Павлова

Специализирано висше училище
по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Проектът „Европейска библиотека” (The European Library – TEL), един от интеграционните проекти, които активно се стремят да включат големите европейски библиотеки, стартира на 1 февруари 2001 г. Този проект е в основата на инициативата за дигитална библиотека на Европа, и е финансиран от 5-тата рамкова програма (1998-2002) на ЕС. Европейската библиотека представлява Интернет портал, който осигурява достъп до част от ресурсите на националните библиотеки в Европа. На Международната конференция, проведена от 31 януари до 01 февруари 2008 г. в гр. Франкфурт на Майн (One more step towards the European digital library International Conference) бе представено постигнатото до сега в резултат на дейностите по проектите, очакваните резултати и стратегията за бъдещото развитие на Европейската библиотека.

“Още една стъпка към Европейската цифрова библиотека”

Това беше темата на Международната конференция, проведена от 31 януари до 01 февруари 2008 г. в гр. Франкфурт на Майн (One more step towards the European digital library International Conference). Домакин на срещата беше Немската Национална библиотека (Deutsche Nationalbibliothek, Frankfurt am Main). Участваха над 200 представители на научни, образователни и културни институции, национални и университетски библиотеки, международни библиотечни организации и компании от 35 държави.

В рамките на конференцията бяха представени множество проекти на подпомагачи изграждането на Европейската цифрова библиотека, спонсорирани от Европейската комисия или национални институции и правителства, както и постигнатите резултати.

Международната конференция имаше за цел да отдели и обсъди ролята европейските библиотеки в изграждането на Европейската цифрова библиотека за укрепване на европейската идентичност и осигуряване на достъп за всички граждани, (на които цифровата технология предлага големи възможности), до културното наследство на Европа.

Това предостави възможност дискутиране по темите за стратегическата, техническата и семантичната възможност за взаимодействие между институциите, съхраняващи културно-историческото наследство – музеите, архивите, библиотеките и аудиовизуални институти.

Представените теми на конференцията могат да си обособят в следните групи:

- интеграционни дейности в работата между музеите, архивите и библиотеките;
- потребители и използване на Европейската цифрова библиотека;
- приоритети и проблеми при дигитализацията на библиотечните фондове.

Създаването на обща европейска дигитална библиотека, е истинско предизвикателство поради огромния обем (около 2,5 милиарда книги и периодични издания и милиони часове филми, видео и радио архиви) информация, от която трябва да бъде направена селекция.

Обсъдени бяха проблемите по създаване на многоезичен интерфейс и съдържание, които позволяват директен достъп до търсената информация на всички езици на Европейския съюз. Необходимо е създаването на инструмент за всички категории публика, който да гарантира достъп до европейското културно наследство, без да се налага придвижване от едно място на друго, както и уеднаквена програма за търсене във всички формати.

В представената стратегия за развитие е отчетен факта, че цифровизацията ще бъде от полза и за всички сектори - наука, образование, изследователска дейност, туризъм, медии и др. и е желателно европейското културно наследство да не се ограничава до съвкупността от произведения от страните-членки, а да се отчита и културния принос на други европейски държави. Съществуващите европейски инициативи, които свързват европейски библиотеки и дават достъп до колекциите на националната европейска библиотека, трябва също да дадат своя принос за изграждането на дигитална библиотека.

Резултатите показват, че само незначителна част от европейското културно наследство съществува в електронен вариант до момента и страните-членки напредват с много различно темпо, ето защо се отправя призив за прилагане на последователни политики в областта на цифровизацията и съхранението на електронните произведения, за да се избегне загубата на културно съдържание.

В Европа тласък за развитието на програмите по създаване на дигитални библиотеки дава известния доклад на Бангеман – ръководител на групата от експерти в Европейската комисия, в който се съдържа набор от препоръки към европейските страни за внедряване на информационните и комуникационни технологии. Веднага след оповестяването на доклада в Европа започва подготовка на национални програми за изграждане на информационното общество и дигитални библиотеки.

Проектите по интегриране на цифровите информационни ресурси на Националните библиотеки в Европа могат да се обособят в няколко етапа:

GABRIEL - 1997-2004

TELProject - 2001-2004

The European Library - March 2005

TEL-ME-MOR - 2005-2007

EDLProject - 2006-2008

TELPlus - 2007-2008

EDLnet - 2007-2008

Проектът Габриел (Gabriel - GAteway and BRIdge to Europe's National Libraries), е общ портал на Националните библиотеки в Европа, в резултат на който

участват 43 национални библиотеки в 41 страни (русия и Англия имат по два), с интерфейс на английски, немски и френски език). Освен практическа информация за Националните библиотеки (достъп, функции, история и т.н.) Габриел представя и информация за колекциите, каталозите за обществен достъп online (OPACs) и специализирани web-услуги на всяка библиотека и предлага информационно търсене в сайтовете на библиотеките – участници едновременно. Проектът е завършен през 2004 г.

Проектът „Европейска библиотека” (The European Library – TEL), един от интеграционните проекти, които активно се стремят да включат големите европейски библиотеки, стартира на 1 февруари 2001 г. Този проект е в основата на инициативата за дигитална библиотека на Европа, и е финансиран от 5-тата рамкова програма (1998-2002) на ЕС. Европейската библиотека представлява Интернет портал, който осигурява достъп до част от ресурсите на националните библиотеки в Европа.

Участници в него са Националните библиотеки на Великобритания, Германия, Холандия, Швейцария, Словения, Италия, Франция и Португалия. Целите са: да се създаде единна дигитална библиотека, обединяваща ресурсите на големите европейски библиотеки; тези ресурси да се предоставят на потребителите от цял свят; да предоставя комплекс от услуги за потребителите, решавайки редица проблеми, възникващи по пътя на интеграцията на библиотечните информационни ресурси. Проектът “The European Library – TEL” осигурява достъп до цифровите ресурси на Европейските Национални библиотеки, като изследва възможностите за интеграция на традиционните и електронни формати достъпни както за локални, така и отдалечени потребители. TEL съдейства да се разработят съвместни и съгласувани технически методи за разпределен достъп към културната и научна инфраструктура в пределите на Европа.

Програмата eContent е многогодишна програма на ЕО за стимулиране развитието и употребата на европейско цифрово съдържание на глобалните мрежи и за насърчаване на езиковото разнообразие в информационното общество. Одобрена е от Съвета на министрите с решение 2001/48/ЕО от 22 декември 2000.

Периодът, през който програмата действа е 2001 - 2005 г., а бюджетът ѝ възлиза на 100 млн. евро. eContent е наследник на завършилите през 1999 г. програми INFO 2000 и MLIS. През 2005 г. eContent е наследена от програмата eContentplus, чийто период на действие е 2005 - 2008 година. Водещата инициатива на Европейската комисия „i2010: цифрови библиотеки“ от септември 2005 г. стана обект в началото на 2006 г. на обширно допитване в Интернет, което помогна на Комисията да очертае по-добре приоритетните дейности в тази област. Европейската цифрова библиотека, която е резултат от сътрудничеството между национални библиотеки, ще предложи многоезичен достъп до европейските цифрови ресурси.

На 24 август 2006 г. е приета препоръка на Европейската комисия относно цифровизацията и предоставянето в Интернет на материали от културния фонд и цифровото съхранение. Комисията препоръчва на държавите-членки да изградят широко мащабни служби за цифровизация, с което да се ускори предлагането на информация за европейското културно наследство в Интернет чрез европейската цифрова библиотека. Освен това тя подканя държавите-членки да действат в различни области, от издателското право до систематичното съхраняване на цифровото съдържание, с цел да се гарантира дългосрочния достъп до съдържанието

на цифровата библиотека. Европейските министри на културата, в заключения на Съвета от 13 ноември 2006 г., са подкрепили предложенията на Комисията и се споразумяват за конкретни срокове за постигане на резултатите.

Тази дейност би трябвало също така да даде възможност за по-добро използване на европейското културно наследство от всички граждани в рамките на тяхното обучение, работа или свободно време. Тя предоставя и на изследователи, хора на изкуството и предприемачи суровината, необходима за творческите им усилия. Инициативата „цифрови библиотеки“ се конкретизира и във финансовото участие на Комисията в общностните изследователски програми и програмата „eContentplus“ в полза на дейности, свързани с цифровите библиотеки. От сега нататък библиотеките, музеите и архивите на Европа заемат челно място в редица проекти, които допълват основаната Европейска цифрова библиотека.

Проектът TEL-ME-MOR е финансиран от 6-тата рамкова програма на ЕС (IST). Стартирал през февруари 2005 г. и завършил през януари 2007 г. става базов за проекта EDLProject (European Digital Library Project). Чрез проекта EDL (2006-2008) се цели да се разширят значително наличните колекции, като се добавят колекциите на девет Национални библиотеки в Европа, като интегрира библиографските каталози на Националните библиотеки на Белгия, Гърция, Исландия, Ирландия, Лихтенщайн, Люксембург, Норвегия, Испания, Швеция. Включването им в проекта води до генериране на повече от 50 млн. Нови записи на различни обекти (книги, списания и др.), с достъп до тях от една точка. Проектът е адресиран и към разширяване на многоезичните възможности на портала на Европейската цифрова библиотека и предприема първи действия към интеграция между европейските библиотечни и не-библиотечни културни инициативи.

Работата по проекта EDL се допълва и разширява от двете си съставни части - TELPlus (2007-2008) и EDLnet (2007-2008). Двата проекта започват през юли 2007 г.

Проектът TELPlus има за цел разпознаване на съдържанието на повече от 20 млн. страници на различни езици. Акцентира върху подобряване и облекчаване на достъпа и използването на материалите с много езичен контекст. Към този проект се присъединяват Националните библиотеки на България и Румъния.

EDLnet (European Digital Library net) е тематична мрежа в областта на културното наследство, фокусиращ върху способността за взаимодействие между различни типове културни институции – библиотеки, музеи, архиви и аудиовизуални архиви.

На Международната конференция One more step towards the European digital library бе представено постигнатото до сега в резултат на изброените проекти.

Понастоящем Европейската библиотека предоставя достъп към ресурсите на 47 Национални библиотеки в Европа на 20 езика. В интерфейса са добавени още 5 езика.

Ресурсите са електронни книги, карти, звукови записи, видео и др. – над 150 млн. данни, като обема на цифровите колекции непрекъснато нараства.

Добавени са 51 нови колекции, (което представлява 20% от наличните в момента колекции), 8 от които могат само да се разгледат, а 43 предоставят възможност за осъществяване на търсене.

Качеството и надеждността на ресурсите са гарантирани от 47-те партньора – всички участници в Конференцията на европейските национални библиотеки (Conference of European National Librarians - CENL).

В Европейската библиотека са обособени две групи участници:

1. 32 пълноправни участника – националните библиотеки на Австрия, Белгия, Хърватска, Република Чехия, Кипър, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Исландия, Ирландия, Италия – Флоренция, Италия – Рим, Латвия, Лихтенщайн, Литва, Люксембург, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Русия – Москва, Сърбия, Словакия, Словения, Испания, Швеция, Швейцария и Англия. Цифровите колекциите на тези участници са достъпни на стартовата страница на сайта на Европейската библиотека.
2. 15 основни участника – националните библиотеки на Албания, Армения, Азербайджан, Босна и Херцеговина, България, Малта, Молдова, Румъния, Русия – Петербург, Сан Марино, Македония, Турция, Украйна, Ватикан и Грузия. Цифровите колекциите на тези участници предстои да се включат на стартовата страница на сайта на Европейската библиотека.

На Международната конференция One more step towards the European digital library бяха представени очакваните резултати и стратегията за бъдещото развитие на Европейската библиотека.

Тенденциите за развитие са насочени към следните направления:

- увеличаване на броя на крайните потребители;
- подобряване и облекчаване на използването на колекциите;
- увеличаване на броя на колекциите;
- изграждане на големи дигитални колекции;
- групиране на колекциите;
- оптично разпознаване на символи (OCR) в дигиталните колекции;
- повече пълно текстови колекции;
- разширяване на сътрудничеството между библиотеки, музеи и архиви.

В резултат може да се очаква към края на 2008 г. да бъдат предоставени 2 млн. книги, филми, фотографии, ръкописи и др.

Към 2010 г. това може да осигури повече от 6 млн. дигитални ресурса от всяка библиотека, музей или архив.

Инициативата по включването на по-голям брой библиотеки, музеи и архиви ще доведе до неимоверен ръст на достъпните чрез Европейската библиотека материали като се предвижда към 2012 г. те да бъдат:

Дигитални обекти – 17 203 084 (4 874 163 през 2006 г.)

Страници – 738 401 404 (125 340 850 през 2006 г.)

Книги – 1 537 913 (273 190 през 2006 г.)

Потенциалната роля на Европейската библиотека е огромна, тъй като може да осигури главното право на човека – правото на свободен достъп на всички до общото богатство – знанието. Предоставя равен достъп до европейското

разнообразие. Мисията и е да открие вселена от знание, информация и култура чрез европейските национални библиотеки.

Литература

- [1] EDLproject stands for European digital library. <http://www.edlproject.eu/about.php>
- [2] eContent*plus* programme
http://ec.europa.eu/information_society/activities/econtentplus/index_en.htm
- [3] The European Library background
http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/organisation/about_us/aboutus_en.html